

CINEO2018

Proposta de títol: Transitivitat i intransitivitat dels neologismes verbals

Autora: Mercè Lorente Casafont, grup IULATERM de l'Institut de Lingüística Aplicada de la Universitat Pompeu Fabra.

RESUM

El comportament sintàctic pot ser una de les variables utilitzades en la descripció i classificació posterior dels neologismes. En aquesta comunicació continuem interessant-nos pels neologismes de categoria verbal, perquè tot i ser una de les categories menys presents en els repertoris neològics (10% aproximadament dels neologismes detectats) ens permeten analitzar una sèrie de trets rellevants per a l'estudi diacrònic del lèxic. En treballs anteriors hem analitzat, quantitativament i qualitativa, les dades relacionades amb els neologismes verbals que ens proporciona l'Observatori de Neologia de Barcelona, centrant-nos sobretot en els procediments de formació i relacionant-ho amb alguns dels principis i de les direccionalitats establertes en el canvi lingüístic.

Per tal de completar aquesta anàlisi, en aquest treball volem abordar l'anàlisi dels verbs neològics des de la perspectiva de la sintaxi lèxica. Si ens entretenim consultant un diccionari, observarem que en les llengües romàniques dominen quantitativament els verbs marcats com a verbs transitius davant dels etiquetats com a intransitius. De tota manera, les gramàtiques actuals ens alerten que la divisió entre verbs transitius i verbs intransitius no és nítida, que hi ha verbs de frontera: uns verbs que de vegades es comporten com a transitius i de vegades, com a intransitius; i els verbs inacusatius que, tot i ser intransitius, comparteixen característiques amb els transitius. Analitzarem els verbs neològics en català i castellà que s'han documentat a l'Observatori de Neologia per comprovar-ne el comportament sintàctic, i com a marc de referència, usarem la tipologia verbal que ens proporciona la nova Gramàtica de la llengua catalana (2016), que distingeix els següents ítems:

1. Verbs transitius
 - 1.1. Verbs lleugers
 - 1.2. Verbs que poden dur el complement directe sobreentès (ús absolut)
 - 1.3. Verbs intransitius amb complement indirecte
 - 1.4. Verbs transitius amb complement de règim preposicional
2. Verbs intransitius
 - 2.1. Verbs intransitius purs
 - 2.2. De complement intern o cognat
 - 2.3. Ús intransitiu dels verbs de percepció
 - 2.4. Verbs intransitius amb complement indirecte
 - 2.5. Verbs intransitius amb complement de règim preposicional
3. Verbs inacusatius
 - 3.1. Verbs de necessitat o obligació
 - 3.2. Verbs de moviment direccional
 - 3.3. Construccions locatives amb propietats inacusatives
 - 3.4. Usos inacusatius de verbs d'emissió o producció

3.5. Alternança inacusativa/causativa

4. Verbs psicològics

Esmentarem si el neologisme apareix com a verb pronominal. Posarem en relació els resultats amb els procediments de formació usats en la creació neològica. També establirem talls temporals per dècades en el conjunt de verbs analitzats segons la data de la primera documentació, per si s'hi poguessin copsar canvis.

En síntesi, ens interessa confirmar si, com succeeix amb els procediments morfològics, hi ha comportaments sintàctics molt més productius que d'altres entre els neologismes verbals, i si hi ha dades no predictibles segons els principis generals de la sintaxi, cosa que podria repercutir en la percepció de la neologicitat.

Bibliografia

Bosque, Ignacio; Demonte, Violeta (dir.) (1999). *Gramática descriptiva de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe.

Cabré, M. Teresa. 2009. "La classificació de neologismes, una tasca complexa." In *Les paraules noves. Criteris per detectar i mesurar els neologismes*, M. Teresa Cabré & Rosa Estopà (eds.), 11-37. Vic / Barcelona: Eumo / Universitat Pompeu Fabra.

Cabré, M. Teresa, Ona Domènech, & Rosa Estopà (eds). 2014. *Mots nous en català /New Words in Catalan. Una panoràmica geolectal / A diatopic view*. Amsterdam: John Benjamins.

Ginebra, Jordi. 2015. "Neologia i gramàtica entre el neologisme lèxic i el neologisme sintàctic." *Caplletra* 59: 137-157.

Ginebra, Jordi & Xavier Rull. 2010. "Tendències en el règim sintàctic dels neologismes verbals: una aproximació." In *Actes del I Congrés Internacional de Neologia de les Llengües Romàniques*, M. Teresa Cabré, Ona Domènech, Rosa Estopà, Judit Freixa & Mercè Lorente (eds.), 375-389. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada de la Universitat Pompeu Fabra.

Guerrero, Gloria. 1997. *Neologismos en el español actual*. Madrid: Arco Libros.

Institut d'Estudis Catalans (2016). *Gramàtica de la llengua catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

Lorente, Mercè (2016). Els verbs neològics formats per conversió. García Palacios, Joaquín et al. (eds.). *La neología en las lenguas románicas. Recursos, estrategias y nuevas orientaciones*. Frankfurt am Main: Peter Lang GmbH [pp. 237-257]

Lorente Casafont, Mercè (2017). Neologia verbal i tendències del canvi lingüístic. Pérez-Saldanya, Manuel; Roca, Rafael (eds.) *Del manuscrit a la paraula digital. Estudis de llengua i literatura catalanes / From Manuscript to Digital Word: Studies of Catalan Language and Literature*. Amsterdam: John Benjamins. [pp. 361-379].

Sánchez Manzanares, C. (dir.); Azorín Fernández, D.; Santamaría Pérez, I. (2016): NEOMA. *Diccionario de neologismos del español actual*. Murcia: Editum.